

Muujintii Ciise Masiix - Lambarka Saddexaad

Muujinta Aasaaska Nebinimada: Daraasad ku Saabsan Muujintii iyo Jidka Runta

Jeff Pippenger
2023-08-21

Sidaas darteed, marka beerka la baadhayo oo loo qodayo jawharadaha qaaliga ah ee runta, ayaa khasnadaha qarsoon la gartaa. Si lama filaan ah ayaannu u helnaa macdan qaali ah oo ay tahay in la ururiyo oo la kaydiyo. Raadintuna waa in la sii wado. Ilaa hadda, qayb aad u badan oo ka mid ah khasnadda la helay waxay taalay meel dusha u dhow, waxaana si fudud loo heli jiray. Marka raadinta si habboon loo sameeyo, dadaal kasta waxaa loo galaa in la ilaaliyo garasho daahir ah iyo qalbi daahir ah. Marka maanku furnaado oo uu si joogto ah u baadho beerka waxyiga, waxaynu heli doonnaa kayd hodan ah oo runta ah.

“Runooyinkii hore ayaa lagu muujin doonaa wajjiyo cusub, waxaana soo bixi doona runooyin aan la dareemin intii baaritaanka lagu jiray. Runooyin waaweyn ayaa lagu aasay hoosta hadallada qalloocan ee qaladka, laakiin waxaa heli doona kii si dadaal leh u raadiya. Markuu helo oo furo khasnadda luulka qaaliga ah ee runta, taasuu ma aha xatooyo; waayo, kulli kuwa luulkan qiimeeya way yeelan karaan, markaasna iyaguna waxay leeyihiin khasnad ay kuwa kale u furaan. Kii wax bixiyaana khasnadda iskama duwo; waayo, markuu baadho si uu ugu soo bandhigo hab soo jiidanaya kuwa kale, wuxuu helaa khasnado cusub....”

“Kuwa dadka hortooda u taagan sida macallimiinta runta waa inay la tacaalaan mawduucyo waaweyn. Waa inaanay waqtiga qaaliga ah ku lumin ka hadlidda waxyaalo aan muhiim ahayn. Ha bartaanna Erayga, hana ku wacdiyenna Erayga. Eraygu ha ku jiro gacmahooda sida seef af badan oo laba af leh. Ha u markhaati furo runihii hore oo ha muujiyo waxa ahaan doona mustaqbalka.

“Iftiin sii kordhaysa ayaa ka ifi doonta dhammaan xaqiiqooyinka waaweyn ee waxsii-sheegidda, waxaana lagu arki doonaa cusboonaan iyo dhalaal, maxaa yeelay fallaadhaha ifaya ee Qorraxda Xaqnimada ayaa iftiimin doona wax walba oo dhan.”
Manuscript Releases, volume 1, 37–40.

Waxaan rumaysanahay in aan haddaba meeleeeyey tusaalooyin nebiyadeed oo ku filan, iyada oo loo marayo maqaaladii hore, si aynu u helno meel tixraac wanaagsan marka aynu bilaabayno in aynu ku soconno kitaabka Muujintii. Haddii aad maqaalladan ka akhrinayso internetka, waxaan rajaynayaa inaad fahamsan tahay in maqaalladu u taxan yihiin si isdaba-joog ah marka loo eego taariikhda. Waxaan garanayaa inay jiraan kuwo la socda maqaallada kuwaas oo aqoon u leh inta badan waxyaalaha aan wadaagayo, waxaana iyaga ka siinayaa raalligelin ku saabsan soo noqnoqoshada badan oo dhan. Waxaan isku dayayay inaan bixiyo taageero Kitaabka Quduuska ah oo ku filan oo ku saabsan runnada aynu ka shaqaynayno, si qof ku cusub mabaadi’da ay Future for America adeegsato uu u fahmo oo uu u sii xiiseeyo, in kastoo uu ka maqnaan karo qayb ka mid ah aqoonta hore ee fikradahan oo qaar badan oo innaga mid ahi hore u leeyihiin.

Waxaa jira xaqiiqooyin aad u xoog badan oo qaarkood ah, kuwaas oo ilaa waqti dhow aanan weligay garanaynin, kuwaas oo lagu furay kitaabka Muujintii. Waxaan si fudud xaqiiqooyinkaas ugu soo bandhigi kari lahaa fagaaraha dadweynaha anigoon marka hore isku dayin inaan dhiso saldhig taageero nebiyadeed ka hor intaan wadaagin; hase yeeshee xaqiiqooyinku waa kuwo aad u cusub oo aad u culus, sidaas daraaddeed diyaar uma aanan ahayn inaan wadaago anigoon haysan wax sal ah oo xaqiiqooyinkaas lagu dul dhigo, kuwaas oo aan rumaysanahay in loo matalay furfuridda Muujintii ee dhacda wax yar ka hor intaan albaabka naxariistu xidhmin.

Markaasuu igu yidhi, Ha shaabadayn erayada wax sii sheegidda kitaabkan; waayo, wakhtigu waa dhow yahay. Kan aan xaqa ahayni, ha sii ahaado mid aan xaq ahayn weli; kan nijaasta ahuna, ha sii ahaado mid nijaas ah weli; kan xaqa ahuna, ha sii ahaado mid xaq ah weli; kan quduuska ahuna, ha sii ahaado mid quduus ah weli. Muujintii 22:10, 11.

Ciise wuxuu soo bandhigay mabda' ku saabsan baridda runta, oo aan rumaysanahay inuu halkan khuseeyo. Mabda'ani wuxuu ku dhex yaallaa aqoonsiga shaqada Ruuxa Quduuska ah.

Oo markuu yimaado, wuxuu dunida ku canaan doonaa dembi, iyo xaqnimo, iyo xukun: dembi, maxaa yeelay aniga ima rumaystaan; xaqnimo, maxaa yeelay waxaan u tegayaa Aabbahay, oo mar dambe ima arkaysaan; xukun, maxaa yeelay amiirka dunidan waa la xukumay. Weli waxyaalo badan baan idinku leeyahay inaan idiin sheego, laakiinse hadda ma qaadi kartaan. Habase yeeshee markii uu yimaado Isaga, Ruuxa runta ahi, wuxuu idinku hanuunin doonaa runta oo dhan; waayo, iskiis ugama hadli doono; laakiinse wax alla wixii uu maqlo ayuu ku hadli doonaa; oo wuxuu idiin sheegi doonaa waxyaalaha iman doona. Isagu wuu i ammaani doonaa; waayo, wuxuu kayga ka qaadan doonaa, oo idin tusi doonaa. Yooxanaa 16:8–16.

Markii Masiixu yidhi, “Wax badan ayaan weli idiin leeyahay inaan idinku idhaahdo, laakiinse haatan ma qaadi kartaan,” waxay taasi adkaynaysaa rumaysadkayga ah in hadda ay jiraan wax badan oo la wadaago, hase yeeshee ay tahay in marka hore la helo sal macquul ah oo xaqiiqooyinkaasi lagu dul dhiso. Sidaas oo ay tahay, aayaadkii hore waxay tilmaamayaan farriimaha saddexda malaa'igood inay yihiin kuwa uu Ruuxa Quduuska ahi ku canaanto “dunida xagga dembiga, iyo xaqnimada, iyo xukunka.” Saddexdaas farriimood waa farriinta digniinta ugu dambaysa, sidaas darteed tuducan aqoonsanaya hawsha Ruuxa Quduuska ahi waa markhaati muhiim ah, waayo wuxuu adkaynayaa in farriinta si tartiib-tartiib ah loo fahmo, laguna fahmo oo keliya kuwa haysta saliidda Ruuxa Quduuska ah. Yooxanaa, kitaabka Muujintii, wuxuu metelaa isla runtaas marka uu caddeeyo inuu yahay Adventist-ka Toddobaad-xajinta ee caabuda Sabtida dhammaadka dunida.

Waxaan Ruuxa ku jiray maalintii Rabbiga, oo gadaashayda waxaan ka maqlay cod weyn oo sidii buun ah. Muujintii 1:10.

Maalinta Toddobaad Adventist-ka jooga dhammaadka dunida, kuwaas oo garan doona farriinta aan la furin ee ku jirta Muujintii, waxay sidaas u samayn doonaan maxaa yeelay waxay ku jiri doonaan “Ruuxa.” Marka la eego macnaha masaalkan oo naloo sheegay inuu “muujinayo waayo-aragnimada dadka Adventist-ka,” Yooxanaa waa bikrad caqli leh, waayo wuxuu haystaa

saliidda Ruuxa. Wuxuu matalaa bikradaha caqliga leh ee jooga dhammaadka dunida, kuwaas oo maqla cod weyn oo “gadaashooda” ka yeedhaya. “Codka gadaashiisa ka yimid” waa Alfa iyo Oomeega sida lagu aqoonsaday aayadda isla markiiba xigta, codkaasuna wuxuu u sheegaa inuu ku noqdo jidadkii hore oo uu ku socdo dhexdeeda.

Rabbigu wuxuu leeyahay, Jidadka istaaga, oo fiiriya, oo weyddiista waddooyinkii hore, meeday jidkii wanaagsanaa, oo ku socda; markaas waxaad nafihiinna u heli doontaan nasasho. Laakiinse waxay yidhaahdeen, Kuma socon doonno jidkaas. Yeremyaah 6:16.

“Naso” uu Yeremyaah ka hadlayaa waa daadinta Ruuxa Quduuska ah inta lagu jiro roobka dambe. Aayadda xigta Yeremyaah wuxuu bixiyaa sawir labaad oo ku saabsan bikradaha nacasyada ah ee diida inay ku noqdaan aasaaska Adventism-ka (jiddooyinkii hore) oo ay ku socdaan dhexdeeda.

Oo anna waxaan idiin taagay waardiyayaal, anigoo leh, Dhawaaqa buunka dhegaysta. Laakiinse waxay yidhaahdeen, Annagu ma dhegaysan doonno. Yeremyaah 6:17.

Markii Yooxanaa maqlo codka gadaashiisa ka imanaya oo ku amraya inuu u soo noqdo jidadkii hore ama aasaasyadii Adventism-ka, codka uu maqlo wuxuu la mid yahay buun. Codkaas waxaa lagu gudbiyaa “waardiyayaasha” uu Ilaah ka dhex dhigay Adventism-ka. Aabbaha Miller wuxuu ahaa waardiyihii afuufay buunka digniinta bilowgii Adventism-ka intii lagu jiray ku dhawaaqidii malaa’igtii kowaad ee sheegaysay furitaanka xukunka. Laakiin Yooxanaa si gaar ah wuxuu matalaa kuwa ku dhawaaqa farriinta malaa’igta saddexaad ee sheegaysa xidhitaanka xukunka. Wuxuu matalaa kuwa ku noqda aasaasyadii uu Ilaah ku dhisay shaqadii Miller.

Waxaannu sannadihii la soo dhaafay marar badan tusnay, (waxaana laga heli karaa Miisaska Xabaquuq), in farriinta malaa’igta kowaad ee ah “Ilaah ka cabsada” ay tahay in dembi lagu qanciyo, iyo in farriinta malaa’igta labaad tahay meesha xaqnimadu ka muuqato, halka tan saddexaaduna ay aqoonsato xukunka. Kuwanu waa saddexda tallaabo ee saddexda malaa’igood, sidoo kalena waa saddexda tallaabo ee shaqada Ruuxa Quduuska ah. Saddexdaas tallaabo waxa kaloo lagu metelaa saddexda xaraf ee Cibraaniga ah ee ka kooban erayga Cibraaniga ah ee loo turjumay “run.” Qoraalka Yooxanaa lix iyo tobnaad, Ciise wuxuu ka hadlayaa shaqada Ruuxa Quduuska ah ee ku hoggaaminta dadkii Ilaah “runta oo dhan,” isaga oo weliba tusaya “waxyaalaha iman doona.” Hase ahaatee Ciise wuxuu leeyahay, “Wax badan baan weli idiin leeyahay inaan idin sheego, laakiin imminka ma qaadi kartaan.”

Waxaan rajaynayaa inaad fahamteen wax ka mid ah muhiimadda erayga Cibraaniga ah ee loo tarjumay “run.” Waayo, hadda uun baynu bilownay inaan summaddaas ku dabaqno daraasaddeenna. Saddexda aayadood ee ugu horreeya ee Muujintii cutubka koowaad habka isgaadhsiinta ee u dhexeeya Ilaah iyo aadanaha ayaa lagu aqoonsaday. Waxaa la aqoonsaday xataa ka hor intaan Muujintu tilmaamin dabeecadda saddex-geesoodka ah ee Ilaahnimada. Waxay markhaati labaad ka heshaa aayadaha ugu dambeeya ee Muujintii, oo sidaas yeelaysa, iyada oo lagu salaynayo adeegsiga “xarriiqba xarriiq ku dul taal,” waxay soo saartaa iftiin dheeraad ah.

Markaas markii aynu ku darno Bilowgii 1:1–2:3, waxa aynu helaynaa markhaati saddexaad iyo xarriiq kale oo nebiyadeed oo aynu dul saarno labadii xarriiq ee hore bilowga iyo dhammaadka

Muujintii.

Markaas waxaannu ku daraynaa ballankii ugu dambeeyey ee ku jira Axdigii Hore, oo aqoonsanaya Eliiyaahda iman doona, waxaana innagu yeelanayna afar xariiq oo nebiyadeed.

Markaas waxa aynu ku daraynaa cutubka koowaad ee Axdiga Cusub, waxaana aynu yeelanaynaa shan sadar oo la isu geeyo si loo helo farriinta ugu dambaysa ee ku jirta Kitaabka Quduuska ah marka mabda'a Alfa iyo Oomega lagu dabaqo dhammaan sadarradaas. Haddii aynu dhammaystirno shantii sadar ee aynu hore u aqoonsannay, innagoo mabda'aas si guud ugu dabaqayna shantaas sadar, markaas waa in aynu filaynaa in dhammaadka Matayos iyo dhammaadka Yooxanaa ay ka marag kacayaan isla xogta ay ka marag kacayaan dhammaan shanta sadar ee nebiyadeed ee "kan ugu horreeya iyo kan ugu dambeeya" ee aynu ka fiirsanayno.

Farriinta la furayo waxay ku taagan tahay kitaabka Muujintii, sidaas daraaddeedna waa barta tixraaca u ah xariiqyada kale, iyadoo waafaqsan waxa Sister White nagu wargelisay, ah in "dhammaan kutubta Kitaabku ku kulmaan oo ku dhammaadaan Muujintii." Farriinta saddexda aayadood ee ugu horreeya ee kitaabka Muujintii waxay tilmaamayaan habka Ilaah u adeegsado inuu Eraygiisa ugu gudbiyo Yooxanaa si uu u qoro oo ugu diro kiniisadaha. Kitaabka ugu horreeya ee Axdiga Cusub, sida hore loo xusay, wuxuu soo bandhigayaa silsiladda abtirsiiinta Ciise Masiix, wuxuuna ku bilaabmaa qodob aad u xog-ogaal ah.

Kitaabkii abtirsiiinta Ciise Masiix, ina Daa'uud, ina Ibraahim. Matayos 1:1.

Ciise wuxuu dhammeeyey la macaamilkiisii tooska ahaa ee uu la lahaa Yuhuuddii muran-jecleyda ahayd isagoo aamusiiyey mawduuca "wiilka Daa'uud," oo ah mawduuc ay Yuhuuddu keliya fahmi kareen haddii ay fahmeen mabda'a Kitaabiga ah ee bilowga iyo dhammaadka. Iyagu ma ay fahmin, inta badan Adventistaduna ma fahmaan. Qof kasta oo doonaya inuu ku doodo ka gees ah mabda'a ah in taariikhdu is-celiso wuxuu muujinayaa inuusan garanayn in reer binu Israa'iilkii hore ay astaan u yihiin reer binu Israa'iilka casriga ah, diidmadoo inay rumaystaan mabda'aasina waa isla diidmadii ka jirtay dhammaadkii Israa'iilkii hore ee ahayd inaan la fahmin isla mabda'aas. Ciise wuxuu mabda'aas ku matalay halxiraalihiisii ugu dambeeyey ee uu Yuhuudda u jeediyey, isaga oo u tilmaamaya halxiraalaha ah sida Sayidka Daa'uud uu isla mar ahaantaana u noqon karo wiilka Daa'uud?

Yooxanaa cutubka koowaad waxa uu caddeynayaa in Bilowgii Kalimaddu ay la jirtay Ilaah, Kalimadduna ay tahay Ilaah, Kalimadduna ay abuurtay wax walba. Tani dabcan waxay waafaqsan tahay qodobbada kale ee aynu tilmaamayno. Oo haddii aynu markaas tixgelinno erayadii ugu dambeeyey ee Injiilka Yooxanaa, waxaynu aragnaa Butros, ka dib markuu maqlay Ciise oo sharxaya sida uu u dhiman doono, isagoo Ciise weydiinaya waxa ku dhici doona rasuul Yooxanaa.

Butros goortuu arkay ayuu Ciise ku yidhi, Rabbiiyow, ninkanu muxuu samayn doonaa? Ciise wuxuu ku yidhi, Haddaan doonayo inuu sii joogo ilaa aan imanayo, maxaa taas adiga kaa galay? Adigu i soo raac. Markaas hadalkanu wuxuu ku faafay walaalaha dhexdooda, in xertaasu aanu dhiman doonin; laakiinse Ciise kuma odhan, Ma dhiman doono; ee wuxuu yidhi, Haddaan doonayo inuu sii joogo ilaa aan imanayo, maxaa taas adiga kaa galay? Kanu waa

xertii waxyaalahan ka marag furta oo qortay waxyaalahan; oo waxaannu og nahay in maraggiisu run yahay. Oo waxaa jira waxyaalo kale oo badan oo Ciise sameeyey, kuwaas oo, haddii mid walba la qori lahaa, waxaan u malaynayaa inaan dunida qudheedu qaadi kari lahayn buugaagta la qori lahaa. Aamiin. Yooxanaa 21:21–25.

Butros wuxuu doonayay inuu ogaado sida Yooxanaa u dhiman doono, ama xataa inuu Yooxanaa dhiman doono iyo in kale. Jawaabta ayaa laba jeer lagu celiyey cutubka markii Ciise sidaas sheegay, dabadeedna Yooxanaa mar kale ku celiyey, “Haddaan doonayo inuu isagu [Yooxanaa] sii joogo ilaa aan imaado, maxaa kaa galay?” Yooxanaa wuu noolaa ilaa Imaatinkii Labaad ee Ciise.

“Runtaas” waxaad arki ama maqli kartaa oo keliya haddii aad rumaysan tahay soo-noqnoqoshada taariikhda, iyo weliba in taariikhda la doonayo inay soo noqoto ay sidaas samayso dhammaadka dunida. Dhammaadka dunidu waa meeshii Yooxanaa joogay markii uu qorayay kitaabka Muujintii. Kitaabka ugu dambeeya ee injiilka Yooxanaa wuxuu la waafaqayaa xariiqyada kale ee bilowga iyo dhammaadka, waayo wuxuu Yooxanaa gelinayaa taariikhda dhacdooyinka horseedaya Imaatinka Labaad, halkaas oo isaga, isagoo matalaya kuwa ku dhawaaqa farriinta digniinta ugu dambaysa, uu farriintaas u diro kiniisadaha.

“Waagii Masiixiyiintii hore, Masiixu wuxuu yimid mar labaad. Imaatinkiisii kowaad wuxuu ahaa Beytlaxam, markuu u yimid isagoo ilmo yar ah. Imaatinkiisii labaad wuxuu ahaa Jasiiradda Patmos, markuu isu muujiyey Yooxanaa Muujiyihii isagoo ku jira ammaantiisa, kaas oo ‘caghiisa ku dhacay sidii mid dhintay’ markuu arkay. Laakiin Masiixu wuu xoojiyey si uu ugu adkaysto araggaas, dabadeedna wuxuu siiyey farriin uu u qoro kiniisadaha Aasiya, kuwaas oo magacyadoodu tilmaamayaan sifooyinka kiniisad kasta.”

“Iftiinkii Masiixu u muujiyey addoonkiisii nebiga ahaa annagaa leh. Muujintiisa waxaa ku jira farriimaha saddexda malaa’igood, iyo sifaynta malaa’igta la rabay inay samada ka soo degto iyadoo leh xoog weyn, dhulkana ku ifinaysa ammaanteeda. Waxaa ku jira digniino ka gees ah xumaanta jiri doonta maalmaha ugu dambeeya, iyo ka gees ah calaamadda bahalka. Waa inaan ahayn oo keliya inaan akhrino oo fahanno farriintan, balse waa inaan dunida ugu dhawaaqno cod aan madmadow lahayn. Markaan soo bandhigno waxyaalahan Yooxanaa loo muujiyey, waxaynu awoodi doonnaa inaan dadka kicino.” Manuscript Releases, volume 19, 41.

Dhammaadka Injiilka Yooxanaa wuxuu qeexayaa habka isgaarsiinta sida ku xusan saddexda aayadood ee ugu horreeya ee Muujintii, isaga oo Yooxanaa si nebinnimo ah ugu meeleynaya taariikhda Imaatinka Labaad. Sidaas daraaddeed, waxaa la adeegsanayaa “imaatinkii labaad” ee ugu horreeyey ee Ciise (Baatmos) si loogu muujiyo “imaatinkiisa labaad” ee ugu dambeeya. Tani si qumman ayay ula xiriirtaa xariiqyada kale ee aynu tixgelinayno, waayo waxay metelaysaa Yooxanaa dhammaadka dunida, isaga oo jooga Baatmos halkaas oo uu ku helo Muujintii Ciise Masiix. Haddaba dhammaadka kitaabka Matayos呢?

Markaasaa kow iyo tobankii xerta ahaa waxay tageen Galili, oo waxay aadeen buurtii Ciise u ballamay. Oo goortay arkeen isaga way u sujuudeen; laakiin qaar baa shakiyey. Markaasaa Ciise u yimid oo la hadlay iyaga, isagoo leh, Amar oo dhan ayaa lay siiyey samada iyo dhulkaba. Sidaas daraaddeed taga oo quruumaha oo dhan xer ka dhiga, idinkoo ku baabtiisaya

magaca Aabbaha, iyo kan Wiilka, iyo kan Ruuxa Quduuska ah; idinkoo baraya inay dhawraan wax walba oo aan idinku amray; oo bal ogaada, anigu mar kasta waan idinla joogaa, tan iyo dhammaadka dunida. Aamiin. Matayos 28:16–20.

Qoraalkan waxaa Ciise la siiyey awood oo dhan, dabcan taasuna waxay ahaan lahayd awooddiisa wax-abuurka. Markaasna wuxuu bixiyey amar ah in lagu baabtiiso magaca Aabbaha, Wiilka, iyo sidoo kale Ruuxa Quduuska ah ee ku dul dhaqaaqayay biyaha Bilowgii koowaad, iyo toddobada ruux ee hortisa carshiga Ilaah yaalla. Qoraalkani wuxuu tilmaamayaa in Masiixiyiintu ay garwaaqsadaan saddexda qof ee saddexleyda jannada inay yihiin saddex hay'adood oo kala duwan. Dhammaadka Matayosna wuxuu ku darayaa sadaradan sida ay lixda kale yeelaan.

“Masiixu wuxuu baabtiiska ka dhigay calaamadda gelitaanka boqortooyadiisa ruuxiga ah. Wuxuu tan ka dhigay shuruud cad oo ay tahay in dhammaan kuwa doonaya in loo aqoonsado inay ku hoos jiraan amarka Aabbaha, Wiilka, iyo Ruuxa Quduuska ah ay u hoggaansamaan. Ka hor intaanu qofku hoy ka helin kiniisadda, ka hor intuuusan ka tallaabin marinka boqortooyada ruuxiga ah ee Ilaah, waa inuu qaataa shaabadda magaca rabbaaniga ah, ‘Rabbigu waa xaqnimadeenna.’ Yeremyaah 23:6.

“Baabtiisku waa ka-noqosho aad u qotodheer oo dunida laga noqdo. Kuwii lagu baabtiisay magaca saddex-geesoodka ah ee Aabbaha, Wiilka, iyo Ruuxa Quduuska ah, isla bilowga noloshooda Masiixiga waxay si cad oo fagaare ah ugu dhawaaqaan inay ka tageen adeegiddii Shaydaanka, oo ay noqdeen xubno ka tirsan qoyska boqortooyada, carruurtii Boqorka jannada. Waxay addeceen amarka leh, ‘Ka soo baxa dhexdooda, oo gooni isu sooca, ... oo ha taabanina wax nijaas ah.’ Oo iyaga waxaa loo rumoobaa ballankii ahaa, ‘Anigu waan idin aqbali doonaa, oo waxaan idiin ahaan doonaa Aabbe, idinkuna waxaad ii ahaan doontaan wiilal iyo gabdho, ayaa Rabbiga Qaadirka oo dhan leh.’ 2 Korintos 6:17, 18.”

“Markay Masiixiyiintu isu dhiibaan cibaadada quduuska ah ee baabtiiska, Isagu wuxuu diiwaangeliyaa nidarka ay galaan inay daacad u ahaadaan Isaga. Nidarkanu waa dhaartooda daacadnimada. Waxaa lagu baabtiisaa magaca Aabbaha iyo Wiilka iyo Ruuxa Quduuska ah. Sidaas ayay kula midoobaan saddexda awoodood ee waaweyn ee jannada. Waxay isu ballanqaadaan inay dunida ka tanaasulaan oo ay dhawraan sharciyada boqortooyada Ilaah. Hadda ka dib waa inay ku socdaan cusboonaanta nolosha. Mar dambe ma aha inay raacaan dhaqammada dadka. Mar dambe ma aha inay raacaan habab aan daacad ahayn. Waa inay addecaan qawaaniinta boqortooyada jannada. Waa inay doondoonaan sharafta Ilaah. Haddii ay daacad u noqdaan nidarkooda, waxaa la siin doonaa nimco iyo xoog u suuragelin doona inay dhammaystiraan xaqnimada oo dhan. ‘Laakiin in alla intii aqbashay, wuxuu siiyey amar ay carruurta Ilaah ku noqdaan, kuwaasu waa kuwa magiciisa rumaysta.’” Evangelism, 307.

Ciise wuxuu dhammaadka ku tusaaleeyaa bilowga dhexdiisa Eraygiisa, waayo, Isagu waa Erayga, waana Alfa iyo Oomeega.

Isku keenidda toddobadan xariiqood waxay dhisaysaa sawir aad u faahfaahsan oo ku saabsan habka isgaadhsiinta ee u dhexeeya Ilaah iyo dadka, iyada oo runo kale oo badan oo lafagur leh oo muhiim ahna ay soo bandhigaan oo adkeeyaan markhaatiyaasha “xariiqyada” kale. Toddoba “xariiq” oo nebiyad ah oo metelaya Alfa iyo Oomeega. Laakiin ka warran kitaabka Malaakii?

Buugga Malaakii waa canaan kulul oo ka dhan ah wadaaddada aan aaminka ahayn ee ku jira Adventismka. Wuxuu ku furmayaa aqoonsiga laba dabaqadood oo caabudayaal ah oo ku jira Adventismka dhammaadka dunida.

Kanu waa wax sii sheegidda erayga Rabbiga ee ku wajahan reer binu Israa'iil, oo uu u soo dhiibay Malaakii. Rabbigu wuxuu leeyahay, Waan idin jeclaaday. Idinkuse waxaad tidhaahdaan, Sidee baad noo jeclaatay? Rabbigu wuxuu leeyahay, Ceesaw sow Yacquub walaalkiis ma ahayn? Habase yeeshee Yacquub waan jeclaaday. Malaakii 1:1, 2.

Malakii wuxuu inoo sii sheegayaa in labada qaybood ee caabudayaasha dhammaadka dunida ay yihiin laba qaybood oo wadaaddo ah.

Oo hadda, wadaaddadow, amarkan idinka ayuu idiin yahay. Haddaad maqli weydaan, oo aydaan qalbigiinna saarin inaad magacayga ammaanta siisaan, ayaa Rabbiga ciidamadu leeyahay, waxaan idinku soo diri doonaa habaar, oo waxaan habaarayaa barakooyinkiinna; haa, mar hore ayaanba u habaaray, maxaa yeelay qalbigiinna ma aydaan saarin. Malaakii 2:1, 2.

Bilowga kitaabka Malaakii waxa uu tusaale ahaan u muujinayaa farriinta La'odikiya iyo Filadelfiya iyada oo loo marayo laba nooc oo wadaaddo ah. Wadaaddada waxaa lagu amray inay "maqlaan." Yooxanaa waxa uu matalaa wadaaddada maqla, wadaadkuna waxa uu matalaa dadka Ilaah ee axdigiisa ku doortay. Iyagu durba waa la habaaray, mar kalena waa la habaari doonaa haddii aanay "maqal" oo aanay "qalbiga saarin" ama "dooni doonin" inay "qalbiga saaraan."

Idinkuna qudhiinna, sida dhagaxyo nool, waxaa laydinku dhisayaa guri ruuxi ah, iyo wadaadnimo quduus ah, inaad bixisaan allabaryo ruuxi ah oo Ilaah ka aqbalayo xagga Ciise Masiix. Sidaas daraaddeed ayaa Qorniinkana ku qoran, Bal eega, Siyoon waxaan dhigaa dhagaxa geeska ugu weyn, oo la doortay, qaali ah; oo kii isaga rumaystaa ceeb ma geli doono. Haddaba kuwiinna rumaysan isagu waa qaali; laakiin kuwa caasiyiinta ah, dhagixii kuwii wax dhisayay diideen, kaasaa noqday madaxa geeska, iyo dhagax lagu turunturoodo, iyo dhagax weyn oo lagu dhacdo; xataa kuwa ereyga ku turunturooda iyagoo caasiyiin ah, taas oo iyagana loo doortay. Laakiin idinku waxaad tihiiin farcan la doortay, wadaadnimo boqornimo ah, quruun quduus ah, dad Ilaah gaar u leeyahay; inaad muujisaan ammaanta kii idinka yeedhay gudcurka oo idin geliyey nuurkiisa yaabka badan; idinkii waagii hore aan dad ahayn, laakiin imminka ah dadkii Ilaah; kuwii aan naxariis helin, laakiin imminka naxariis helay. 1 Butros 2:5–10.

Wadaaddadu waa dadka Ilaah doortay oo lagu tijaabiyo "dhagaxa geeska" ee ku jira aasaaska macbudka. Dhagaxa geesku waa kan dhagaxyada kale oo dhan ee aasaasku la simmaan, sidoo kalena waa dhagaxa xambaara culayska macbudka oo dhan. Dhagaxa geeska ee Miller wuxuu ahaa "toddobada wakhti" ee Laawiyyiintii labaatn iyo lix. Dhagaxa geeska, ama dhagaxa ay kuwii wax dhisayay diideen, waa qisada runta ah ee dhismaha macbudka, taas oo si aad u gaar ah loogu sharraxay qoraallada Ruuxa Waxsii-sheegidda. Qodob ka mid ah dhagixii ugu horreeyey ee la diiday ayaa ah in dhinac loo dhigay kaddib markii la diiday, oo tan iyo markaas kuwii macbudka dhisayay ay si joogto ah ugu turunturoon jireen dhagaxa geeska, kaas oo meel la iska dhigay gudaha goobtooda shaqo. Wuxuu ahaa dhagax turunturro.

Buugga Malaakii dhexdiisa Ilaah wuxuu wadaaddada sharka leh, oo sidoo kale loo yaqaan bikradaha nacaska ah ee La'odikiya, ku wargelinayaa inuu iyaga “habaarayo,” oo mar horeba “u habaaray.” Wuxuu u habaarayaa, maxaa yeelay ma ay “maqli” doonaan mana ay “saari” doonaan qalbiyadooda farriinta Eliyaas. Farriinta Eliyaas waxay qalbiyada aabbayaasha u jeedisaa carruurta, qalbiyada carruurtana aabbayaasha. Qalbiyadooda oo la jeediyo waxay ka dhigan tahay maqalka farriinta Eliyaas ee ku saabsan aabbayaasha iyo carruurta, taas oo ah mabda’ a kan ugu horreeya iyo kan ugu dambeeya. Maqalka farriinta kan ugu horreeya iyo kan ugu dambeeya kuma filna; waa in qalbiga la saaraa. In la aqballo farriinta Eliyaas waa in qalbigaaga la saaro. Haddii wadaad uusan maqlin mabda’ aas, waa la habaarayaa.

Waxay habaarka isku soo jiidteen naftooda markii ay 1863 bilaabeen geeddi-socodkii ay ku diidayeen runtii ugu horraysay ee aasaaska ahayd ee Miller helay, tan iyo maalintaasna wax kale ma ay samayn ee waxay sii wadeen diidmadaas ilaa maantadan la joogo. Laakiin in kasta oo habaarka sii fidayaa uu bilaabmay 1863, (waayo, iyagu mar hore waa habaaran yihiin), haddana habaarka ku jira mustaqbalka ayaa dhacaya marka afka Rabbiga laga tufayo xilliga sharciga Axadda. Bilowga Malaakii wuxuu tusaale u yahay dhammaadka, waayo dhammaadku wuxuu metelaa digniintii ugu dambaysay ee la siiyo wadaaddada xigmadda leh iyo kuwa nacaska ah. Kuwa xigmadda leh iyo kuwa nacaska ah ee Malaakii ku jira waxaa loo metelayaa sida Ceesaw iyo Yacquub. Walaalka weyn oo metelaya axdiga iyada oo loo marayo curadnimada ka timid inuu yahay kii ugu hor dhashay, laguna barbardhigayo walaal ka yar. Kan weyn isagoo ah kii hore, kan yarna isagoo ah kii dambe.

Buugga Malaakii dhexdiisa, Ceesaw iyo Yacquub labaduba waa Adventist-yo La’odikiya ah; hase yeeshee kan dambe ugu dambayntii wuxuu maqlay “codka” Rabbiga, wuu toobad keenay, magiciisiina waxaa loo beddelay Israa’iil. Kan weyn, kii hore, ma uusan maql. Yacquub wuxuu maqlay codka Rabbiga habeenkii uu ku riyooday oo uu arkay malaa’ig kor u sii kacaysa oo hoos u soo degaysa jaranjarada dusheeda, taas oo Masiixa metelaysa. Yacquub wuxuu matalaa Adventist-yada La’odikiya ee wakhtiga dhammaadka dunida, kuwaas oo ka soo noqda La’odikiya una beddelma Filadelfiya marka ay la kulmaan saddexda aayadood ee ugu horreeya Muujintii Yooxanaa cutubka koowaad, sida uu tusaale ahaan u muujiyey Yooxanaa iyo riyadii Yacquub ee jaranjaradii ay malaa’iguhu kor ugu sii kacayeen oo hoos ugu soo degayeen.

Waayo-aragnimadaasu waxay calaamad u tahay bilowga isu-beddelka Yacquub ee Israa’iil, kaas oo ah Filadelfiyan. Dhammaadka qisada isu-beddelka Yacquubna waa markii uu Masiixa kula legdamay Fenuu’eel. Sidaas daraaddeed, qisada curadnimada Yacquub waxay ka bilaabataa saddexda aayadood ee ugu horreeya Muujintii Yooxanaa cutubka koowaad marka furfuridda farriinta digniinta ugu dambaysa ay socoto, waxayna ku dhammaataa wakhtiga toddobada belaayo ee ugu dambaysa, inta lagu jiro wakhtiga dhibaataada.

Afarta qaybood oo bilowyo iyo dhammaadyo ahba, “xarriiq dusheed xarriiq,” waxay markhaati u yihiin farriinta Muujintii Ciise Masiix. Su’aashu waxay tahay in wadaaddada nacasyada ahi ay maqli doonaan iyo in kale.

Waxaa barakaysan kii akhriya, iyo kuwa maqla erayada wax sii sheegiddan, oo xajiya waxyaalaha ku qoran gudaheeda; waayo, wakhtigu waa dhow yahay. Muujintii 1:3.

Wadaaddada xigmadda leh ee maqla waxa Ruuxu ku leeyahay kiniisadaha, waxay maqlaan farriinta Eliiyaah. Miller wuxuu ahaa Eliiyaah, qaarna way maqlaan, laakiin kuwo kalena way diideen.

“Kumanyaal ayaa loo horseeday inay aqbalaan runta uu William Miller ku wacdiyey, waxaana la kiciyey addoommo Ilaah oo leh ruuxa iyo xoogga Eliiyaah si ay u ku dhawaaqaan farriinta. Sida Yooxanaa, kii Ciise hormuudka u ahaa, kuwii wacdiyey farriintan culus waxay dareemeen in lagu qasbay inay faaska dhigaan xididka geedka, oo ay dadka ugu yeedhaan inay soo saaraan midho u qalma toobadkeenna. Markhaatifurkoodu wuxuu ahaa mid loogu talagalay inuu kiciyo oo si xoog leh u saameeyo kaniisadaha, isla markaana muujiyo dabeecaddooda dhabta ah. Oo markii digniintii culus ee ahayd in laga cararo cadhada imanaysa la dhawaaqay, qaar badan oo kaniisadaha ku midoobay ayaa helay farriintii bogsiinta; waxay arkeen dib-u-dhacoodii, oo iyagoo leh ilmo qadhaadh oo toobadkeen iyo murugo qoto dheer oo nafta ah, ayay isku hoosaysiiyeen Ilaah hortiisa. Oo sida Ruuxa Ilaah ugu soo degay korkooda, waxay ka caawiyeen in la dhawaaqo qayladii, ‘Ilaah ka cabsada, oo ammaanta siiya isaga; waayo, saacaddii xukunkiisu waa timid.’” Early Writings, 233.

Miller waxaa astaan uga ahaa Eliiyaah iyo weliba Yooxanaa Baabtiisaha, waayo Yooxanaa Baabtiisaha wuxuu diyaariyey jidka imaatinkii ugu horreeyey ee Masiixa, Millerna wuxuu diyaariyey jidka Masiixu ugu imanayo Qaybta Ugu Quduusan ee macbudka jannada Oktoobar 22, 1844. Malaakii si toos ah ayuu u aqoonsadaa shaqada Yooxanaa iyo tan Miller.

Bal eega, waxaan soo diri doonaa rasuulkayga, oo isagu jidka ayuu iga hor diyaarin doonaa; oo Rabbiga aad doondoonaaysaan ayaa si kedis ah macbudkiisa u iman doona, kaasoo ah rasuulkii axdiga oo aad ku faraxdaan; bal eega, wuu iman doonaa, ayaa Rabbiga ciidammadu leeyahay. Laakiinse bal yaa u adkaysan kara maalinta imaatinkiisa? Oo bal yaa istaagi kara markuu muuqdo? Waayo, isagu wuxuu la mid yahay dabka wax sifeeya, iyo saabuunta kuwa dharka caddeeya. Oo isagu wuxuu u fadhiisan doonaa sida mid lacagta sifeeya oo daahiriya; oo wuxuu daahirin doonaa wiilasha Laawi, oo wuxuu u sifayn doonaa sida dahab iyo sida lacag, si ay Rabbiga ugu bixiyaan qurbaan xaqnimo ku jira. Markaas qurbaanada Yahuudah iyo Yerusaaalem Rabbiga way u macaanaan doonaan, sidii waagii hore, iyo sidii sannadihii hore. Oo waxaan idiinku soo dhowaan doonaa xukun; oo waxaan marag degdeg ah ku ahaan doonaa kuwa sixirka sameeya, iyo kuwa sinooba, iyo kuwa dhaarta beenta ah ku dhaarta, iyo kuwa mushaharka ka dulmiya kii la kireeyey, iyo carmalka, iyo agoonta, iyo kuwa shisheeyaha xaqiisa ka leexiya, oo aan aniga iga cabsanayn, ayaa Rabbiga ciidammadu leeyahay. Waayo, anigu waxaan ahay Rabbiga, isma beddelo; sidaas daraaddeed idinka, wiilashii Yacquubow, laydinma baabbi'in. Malaakii 3:1–6.

Sida “waardiyaha” taariikhdiisa, hawshii Miller waxay matalaysay kor u qaadista aasaaska macbudka. Hawshiisii bilowga ahayd waa inay tusaale u noqotaa hawl matalaysa dhammaystirka macbudka. Hawshaas ugu dambaysa waxay u baahan tahay waardiye kale oo buunka ku yeedhiya cod sugan. Miller iyo farriintii malaa'igta kowaad waxay ku dhawaaqeen furitaanka xukunka, waardiyahana uu Miller astaan u yahay dhammaadka Adventism-ka wuxuu ku dhawaaqi doonaa xidhitaanka xukunka.

Buugga Malaakii Rabbigu wuxuu ku ballanqaadayaa inuu xukun ku soo dejin doono “saaxiriinta, iyo dhillayda, iyo kuwa dhaarta beenta ah ku dhaarta, iyo kuwa dulma muruqmaalka mushaharkiisa, carmalka, iyo agoonta, iyo kuwa shisheeyaha xaqiisa ka leexiya, oo aan aniga iga cabsan.” Kuwa halkan lagu tilmaamayoo waa kuwa aan “ka cabsan” “Rabbiga ciidammada.” William Miller waa rasuulka malaa’igta kowaad oo dadka ugu yeedha inay “Ilaah ka cabsadaan.” Diididda aasaasyadu waa diididda cabsida Ilaah.

Waayo, bal eega, maalintii way imanaysaa, oo waxay u gubi doontaa sida fooro; oo kuwa kibirka leh oo dhan, haa, iyo kuwa sharka sameeya oo dhammu, waxay noqon doonaan xaab yaryar; oo maalinta imanaysaa way wada gubi doontaa, ayaa Rabbiga ciidammadu leeyahay, si aanay uga tegin xidid iyo laan toona. Laakiinse kuwiinna magacayga ka cabsada waxaa idiin soo bixi doona Qorraxda xaqnimada iyadoo baalasheeda bogsiin ku sidda; oo waad bixi doontaan, oo u kori doontaan sida weylaha xerada lagu naaxiyo. Oo kuwa sharka leh waad ku tuman doontaan; waayo, maalinta aan waxan samayn doono, ayaa Rabbiga ciidammadu leeyahay, waxay dambas ku ahaan doonaan cagihinna hoostooda. Xusuusta sharciga addoonkaygii Muuse, kaas oo aan isaga ugu amray Xoreeb reer binu Israa’iil oo dhan aawadood, isagoo leh qaynuunnada iyo xukummada. Bal eega, waxaan idiin soo diri doonaa nebi Eliiyaah intaanay iman maalinta weyn oo laga cabsado ee Rabbigu: Oo isagu wuxuu qalbiga aabbayaasha u jeedin doonaa carruurta, iyo qalbiga carruurtana aabbayaashood, si aanan u iman oo aan dhulka habaar ugu dhufan. Malaakii 4:1–6.

- Bilowga Kitaabka Quduuska ah (Bilowgii) iyo dhammaadka Kitaabka Quduuska ah (Muujintii).
- Bilowga Axdiga Hore (Bilowgii) iyo dhammaadka Axdiga Hore (Malaakii).
- Bilowga Axdiga Cusub (Matayos) iyo dhammaadka Axdiga Cusub (mar kale Muujintii).
- Bilowgii markhaatifurka Yooxanaa (Injiilka Yooxanaa) iyo dhammaadka markhaatifurka Yooxanaa (mar kale Muujintii).
- Bilowga Malaakii iyo dhammaadka Malaakii.
- Bilowga Injiilka Matayos iyo dhammaadka Injiilka Matayos.
- Bilowga Injiilka Yooxanaa iyo dhammaadka Injiilka Yooxanaa.
- Bilowga afarta Injiil iyo dhammaadka afarta Injiil.

Marka aynu ka saarno bilowga ama dhammaadka nebiyadeed ee la tixraacay in ka badan hal mar, waxay u dhigantaa siddeed xariiq oo nebiyadeed oo la doonayo in la isu keeno laguna dul saaro saddexda aayadood ee ugu horreeya ee Muujintii. Maxaa ku saabsan dhammaadka Bilowgii?

Bilowgii kontonaad ee Kitaabka Bilowgii waxa uu ku dhammaanayaa geeridii Yuusuf.

Sidaasuu Yuusuf wuu dhintay, isagoo jira boqol iyo toban sannadood; oo way mariyeen xabaalayn, waxaana lagu riday sanduuq meyd oo Masar yaal. Bilowgii 50:26.

Cutubka siddeed iyo afartanaad wuxuu tilmaamayaa dhimashadii Yacquub. In dhimashadii Yacquub marka hore lagu xuso cutubka siddeed iyo afartanaad, taasoo horseedayna dhimashadii Yuusuf ee lagu sheegay aayadaha xidhitaanka ee cutubka kontonaad, waxay saartaa summadda

Alfa iyo Oomega saddexda cutub ee ugu dambeeya ee Bilowgii, iyada oo ah gunaanadka kitaabka Bilowgii.

Labadaas dhimasho waxaa loo adeegsadaa calaamado ahaan bilowga iyo dhammaadka maxaabiistii reer binu Israa'iil ee Masar. Bilowgii, meydki Yacquub ayaa dib loo qaaday si loogu aaso awowayaashiis, oo markii Muuse Masar ka soo baxayna, wuxuu la soo baxay meydki Yuusuf si loogu aaso goobta aaska ee awowayaashiis.

Muuse wuxuu watay lafihii Yuusuf; waayo, isagu wuxuu si adag ugu dhaariyey reer binu Israa'iil, isagoo leh, Hubaal Ilaah wuu idin booqan doonaa; idinkuna lafahayga halkan kala bixi doontaan idinkoo idinla qaadanaya. Baxniintii 13:19.

Dhammaadka Bilowgii waa saddexda cutub ee ugu dambeeya. Cutubka siddeed iyo afartan, Yacquub (Israa'iil) wuxuu ku dhawaaqaa barakooyin ku saabsan laba-iyo-tobankiisa wiil, kuwaas oo si toos ah loogu aqoonsaday inay yihiin waxsii sheegyo ku saabsan waxa ku dhaca laba-iyo-tobankaas qabiil "maalmaha ugu dambeeya" ee xukunka baadhitaanka.

Markaasaa Yacquub wiilashiisii u yeedhay, oo wuxuu ku yidhi, Isu soo urura, si aan idiinku sheego waxa idinku dhici doona maalmaha ugu dambeeya. Isu soo urura, oo maqla, kuwii Yacquub wiilashiisa ahow; oo dhegaysta Israa'iil oo ah aabbihiin. Bilowgii 49:1, 2.

"maalmaha ugu dambeeya" ee xukunka baaritaanka Rabbigu wuxuu ballanqaadayaa inuu soo ururin doono laba-iyo-tobankiisa wiil, kuwaas oo lagu matalay boqol iyo afartan iyo afar kun kitaabka Muujintii. Kuwanu waa kuwa uu Yooxanaa ku sawirayo kitaabka Muujintii. Waxaa lagu soo ururiyaa baaq ka imanaya Yacquub, baaq ka imanaya taariikhdoonii bilowga ahaa oo lagu amray inay "maqlaan" oo ay "dheg u raariciyaan." Maalmaha ugu dambeeya, kuwa ay wiilashii Yacquub tusaale ahaan u tilmaamayaan waxay "maqlaan" farriin oo "dheg u raariciyaan" ama sida Yooxanaa leeyahay "xajiyaan" waxyaalaha halkaas ku qoran. Waa baaq ka imanaya aabbaha oo ku socda carruurta; waa farriintii Eliiyaah. Kuwa loo yeedhay waxaa loogu yeedhaa "wiilkii['] Yacquub," waxaana sidoo kale laga doonayaa inay "dheg u raariciyaan Israa'iil" oo ah aabbahood.

Ceesaw iyo Yacquub ee ku jira Malaakii waxay matalaan bikradaha caqliga leh iyo kuwa nacaska ah. Baaqgu wuxuu ka imanayaa aabbahood Yacquub iyo aabbahood Israa'iil, taas oo tilmaamaysa in marka baaqa ugu dambeeya la bixiyo qof kastaa yahay Adventist La'odikiya ah, doorashaduna lagu ridayo gacmihiisa isaga qudhiisa—haddii uu noqonayo wiilkii Yacquub ee khiyaanoolaha ahaa ama wiilkii Israa'iil ee guulaystaha ahaa. Waxa iyaga u suurageliya inay doortaan waa awoodda abuurista ee ku jirta farriinta. Haddii farriinta la akhriyo, la maqlo, oo la xajisto, markaas iyada oo loo marayo isla awooddii abuurista ee wax walba jiritaanka ku keentay ayaa iyaga loo beddeli doonaa wiil Israa'iil ah. In la diido in la maqlo se, waa in lagu sii nagaado waayo-aragnimada Yacquub, oo ah kii khiyaanoolaha ahaa.

Baaqii isu-ururinta ee Yacquub, oo sidoo kale ah baaqii isu-ururinta ee farriinta lagu furay Muujintii, waa astaan muhiim ah oo ay tahay in la fahmo. "Toddobada wakhti" ee Laawiyiintii lix iyo labaatanaad waxay ina baraan in aanu jirin isu-ururin, haddii aanu hore u jirin kala-firdhin. Boqol iyo afar iyo afartan kun waa kuwa la kala firdhiyey ka hor baaqa. Runtaas si isdaba joog ah

ayaa loogu aqoonsadaa Kitaabka Quduuska ah.

Dadyowga Rabbiga maqla, dadyowga quruumaha ahow, oo ka naadiya jasiiradaha fogfog, oo waxaad tidhaahdaan, Kii reer binu Israa'iil kala firdhiyey ayaa isagii soo ururin doona, oo ilaalin doona sida adhijir adhigiisa u dhawro. Yeremyaah 31:10.

Axdiga dib loo cusboonaysiiyo ee lala galo boqol iyo afar iyo afartan kun waxa ku jirta ballanqaadka ah in Ilaah sharcigiisa ku qori doono qalbiyadeenna. Laakiin kuwii Rabbigu u fuliyo hawshan abuurista ah mar hore waa la kala firdhiyey.

Oo haddana Eraygii Rabbiga ayaa ii yimid, isagoo leh, Wiilka Aadanow, walaalaha, xataa walaalaha, nimanka qaraabadaada ah, iyo reer binu Israa'iil oo dhan dhammaantoodba, waa kuwii deggan Yeruusaalem ay ku yidhaahdeen, Ka fogaada Rabbiga; annaga ayaa dhulkan nala siiyey inuu hanti noo noqdo. Sidaas daraaddeed waxaad tidhaahdaa, Rabbiga Ilaah ahu wuxuu leeyahay sidan; In kastoo aan iyaga ka fogaayey quruumaha dhexdooda, oo in kastoo aan ku kala firdhiyey dalalka dhexdooda, haddana waxaan iyaga ugu ahaan doonaa meesha quduuska ah oo yar dalalka ay iman doonaan. Sidaas daraaddeed waxaad tidhaahdaa, Rabbiga Ilaah ahu wuxuu leeyahay sidan; Xataa waxaan idinka soo ururin doonaa dadyowga, oo waxaan idinka soo wada kulmin doonaa dalalkii laydinku kala firdhiyey, oo waxaan idin siin doonaa dalka Israa'iil. Oo iyagu halkaasay iman doonaan, oo waxyaalaha karaahiyada ah oo dhan iyo waxyaalaha foosha xun oo dhanba way ka dhex saari doonaan meeshaas. Oo waxaan iyaga siin doonaa qalbi keliya, oo ruux cusub ayaan idin gelin doonaa; oo qalbiga dhagaxa ah ayaan jidhkooda ka dhex bixin doonaa, oo waxaan siin doonaa qalbi jiidh ah. Yexesqeel 11:14–19.

Waxa weli ka sii badan oo laga odhanayaa isu-ururinta boqol iyo afar iyo afartan kun marka la eego “kala firdhinta,” hase yeeshee marka hore waa in aynu isku soo ururinnaa tixgelinta saxeexa Alfa iyo Oomeega ee ku jira sagaalkan tixraac ee aynu ka fiirsanayno.

Laba nooc ayaa lagu matalay saddexda cutub ee ugu dambeeya Bilowgii. Nooc fallaagow ah iyo nooc kuwa xigmadda leh ah. Labada noocba waxay maqlaan cod leh, Kanu waa jidkii; ku socda, hase yeeshee nooc ayaa diiday inay dhegaystaan buunka oo ay ku socdaan jidadkii hore. Nooca fallaagada ah ee Bilowgii siddeed iyo afartan ilaa konton waxaa matala qabiilka saddex iyo tobnaad.

Bilowgii reer binu Israa'iil ee hore waxa jirey saddex iyo toban qabiil, bilowgii Israa'iil ee casrigana waxa jirey saddex iyo toban xer. Xerta keliya ee laga soocay laba-iyo-tobankii xer ee kale, (sida Efrayim looga soocay qabiilooyinkii kale) labaduba waa calaamado fallaagow. Sister White si toos ah ayay Yuudas ugu yeedhaa bikrad nacas ah.

“Had iyo goor waxaa jiray, weligoodna waxaa ka dhex jiri doona cawska xun qamadiga dhexdiisa, bikradaha nacasyada ahna kuwa xigmadda leh la jira, kuwii aan saliid ku haysan weelashooda iyagoo laambadahooda sita. Waxaa kaniisaddii Masiixu dhulka ku aasaasay ku jiray Yuudas damac badan, waxaana kaniisadda ku jiri doona Yuudasoo marxalad kasta oo taariikhdeeda ah.” Signs of the Times, October 23, 1879.

Yuudas Iskariyod wuxuu ahaa bikrad nacas ah; wuxuu ahaa haram, oo haddii uu ahaa bikrad nacas ah, markaas sidoo kale wuxuu ahaa La'odikiyaan.

“Xaaladda Kaniisadda ee ay metelaan bikradaha nacasyada ah, waxa kale oo lagu tilmaamaa inay tahay xaaladda La'odikiya.” Review and Herald, August 19, 1890.

Labadii wiil ee Yuusuf labaduba waxay barako ka heleen Yacquub cutubka siddeed iyo afartan ee Bilowgii, waxaana laga bilaabo markaas loogu yeeraa “qabiilooyin badh ah.” Haddii ay qabiilooyin badh ah ahaayeen iyo haddii kaleba, weli waxay ahaayeen qabiilooyin. Yuudas Iskariyood waxaa lagu beddelay Matyaas si uu u buuxiyo meeshii laba iyo tobnaad ee uu markii hore haystay Yuudas Iskariyood. Yuudas wuxuu ahaa xer, oo sidaas darteed—waxaa dhammaadkii reer binu Israa’iil hore jiray saddex iyo toban xer, sida bilowgiina ay u jireen saddex iyo toban qabiil.

Wiilkii Yuusuf ee Efrayim (qabiilka saddex iyo tobnaad) wuxuu noqday astaanta fallaagada markii tobanka qabiil ee woqooyi ay isu soo urursadeen taageeridda Yerobocaam oo ay boqortooyadii u kala qaybiyeen toban qabiil oo woqooyi ah iyo laba qabiil oo koonfureed. Maxaan Efrayim oo ah wiilka Yuusuf ugu aqoonsanayaa inuu yahay astaanta fallaagada halkii aan ka aqoonsan lahaa walaalkiis Manaseh? Fallaagada la xiriirta Efrayim waxay ka bilaabataa cutubka afartan iyo siddeedaad, ka hor intuuusan Yacquub barakayn laba iyo tobankiisa wiil. Cutubka afartan iyo siddeedaad Yacquub marka hore wuxuu barakeeyaa labada wiil ee Yuusuf. Maaddaama Manaseh uu ahaa curadka, Yuusuf wuxuu filayaa in barakada kowaad ee wiilashiisu ay ku degto Manaseh, Yuusufna wuxuu ka fallaagoobaa Yacquub oo doortay Efrayim.

Bilowgii Efrayim isagoo ah wakiil ka mid ah kuwa Ilaah doortay waxay sidataa markhaati caasinnimo, dhammaadka Efrayimna waa kala firdhintii “toddoba goor” ee Laawiyiintii lix iyo labaatan laga sheegay, taas oo ka bilaabatay 723 BC ilaa ay gaadhay 1798. Sanadkii 723 BC tobanka qabiil ee woqooyi, boqortooyadii Efrayim, (oo sidoo kale loo yaqaanay Israa’iil) waxay heshay nabar dhimasho leh iyada oo ah boqortooyo ku jirta waxsii-sheegidda Kitaabka Quduuska ah. Nabarkaas dhimashada leh wuxuu bilaabay waxsii-sheeg waqtiyeed oo ku dhammaaday in awoodda baabti iyo boqortooyadeedu ay hesho nabar dhimasho leh sannadkii 1798. Nabarka dhimashada leh ee awoodda baabti sannadkii 1798 wuxuu tusaale u yahay dhicitaanka ugu dambeeya ee Baabuloon marka boqorka woqooyi uu “dhammaadkiisa iman doono, oo aan cidina caawin doonin” sida ku qoran Daanyeel kow iyo toban aayadda shan iyo afartan. Caasinnimada iyo dhicitaankii Baabuloon ee maalmaha ugu dambeeya waxaa hore u sii tusay caasinnimada iyo dhicitaankii awoodda baabti ee 1798, taas oo iyaduna hore loogu sii tusay caasinnimada iyo dhicitaankii boqortooyada Efrayim (Israa’iil) ee 723 BC, taas oo iyaduna hore loogu sii tusay caasinnimadii Yuusuf ee ka gees ahayd waxyiga nebinnimo ee aabbihis sida lagu muujiyey dhammaadka Bilowgii.

Kacdoonkii Efrayim astaan u yahay wuxuu ka bilaabmay kacdoonkii aabbihis (Yuusuf) ku kacay aabbihis (Yacquub). Ugu dambayntiina wuxuu horseeday kacdoonkii tobanka qabiil ee woqooyi, kaas oo horseedaya “kala firdhinta lagu matalay” “toddoba jeer” ee ku qoran Laawiyiintii labaatan iyo lix. Muddadii boqortooyada woqooyi la kala firdhiyey waxay u qaybsan tahay laba xilli. Mid

ku dhammaanaya sannadka 538, xilliga xigana ku dhammaanaya 1798, dhammaantoodna waxay tilmaamayaan farriinta la furfuray wax yar ka hor xidhitaanka wakhtiga imtixaanka ee ku jirta kitaabka Muujintii. Farriintaasu waxay aqoonsanaysaa dhicitaankii ugu dambeeyey ee Baabuloon. Meel-calaamadeed kasta oo ka mid ah taariikhda nebinnimo ee Efrayim, kacdoon baa lagu calaamadeeyey. Sidaas oo kale ayaa lagu calaamadeeyey kacdoonkii xertii saddex iyo tobnaad, Yuudas Iskariyod. Kuwanu waa laba ka mid ah markhaatiyada aqoonsanaya tirada saddex iyo tobanka inay astaan u tahay kacdoon. Hase ahaatee, midkoodna xaqiiqooyinkan quduuska ahi lama garan karo haddii qofku uusan ku taagnayn aasaasyada Adventism-ka ee lagu dhisay runtii ugu horraysay ee Miller helay iyo runtii ugu horraysay ee Adventism-ku iska tuuray.

Dhammaadka Bilowgii wuxuu waafaqsan yahay dhammaan xariiqyada kale ee aynu ka fiirsanayn. Isku soo wada duuboo:

Bilowgii saddexleyda janniga ah oo ka kooban Aabbaha, Wiilka, iyo Ruuxa Quduuska ah waxay markhaati ka ahaayeen abuuristii samooyinka iyo dhulka oo uu sameeyey Wiilka, kaas oo sidoo kale ah Erayga. Eraygu wuxuu noqday marinka isgaarsiinta ee ka yimaadda Aabbaha kuna socda aadanaha, Erayguna waa jidka keliya ee aadanuhu kula xiriiri karo Aabbaha. Farriinta Aabbaha waxaa Wiilku siiyey malaa'igta Jibriil, kaas oo beddelay Luusiifer (iftiinka sida) dabadeed kacdoonkii Luusiifer ee jannada. Jibriil wuxuu qaataa iftiinka, ama farriinta, dabadeedna wuxuu u geeyaa nebi, kaas oo ah noole quduus ah oo la abuuray, loona xilsaaray gudbinta farriinta Aabbaha uga timaadda qoyska dhacay ee makhluuqaadka ah. Farriinta nebiga la siiyo waa la qoraa dabadeedna waxaa loo gudbiyaa aadanaha. Tallaabo kasta oo ka mid ah habka isgaarsiinta farriintu waa quduus, sababtaas daraaddeedna nebiyada, kuwaas oo ah dad dhacay, waa inay quduus ahaadaan. Marka farriinta quduuska ah lagu wareejiyo gacmaha aadanaha dhacay, aadanuhu wuxuu leeyahay suuragalnimada inuu farriin quduus ah ku qabto gacmo aan quduus laga dhigin. Sidaas darteed, iftiinka farriinta quduuska ahi wuxuu soo saaraa iftiin iyo gudcur labadaba. Marka farriinta ay helaan kuwa ka tirsan qoyska ninka dhacay, waxay xanbaarsan tahay isla awooddii abuurista ee wax walba abuurtay, taas oo ah awoodda xaq ka dhigta jiritaankaas. Bilowga habka isgaarsiintu wuxuu tusaale u yahay dhammaadka habka isgaarsiinta. Sidaa darteed, haddii farriinta la maqlo, la akhriyo, oo la dhawro, farriintu waxay dib ugu abuurtaa aadanaha dhacay ekaanta Wiilka.

Waxaa barakaysan kan akhriya, iyo kuwa maqla erayada wax sii sheegiddan, oo xajiya waxyaalaha ku qoran dhexdeeda; waayo, wakhtigu waa dhow yahay. Muujintii 1:3.

Yooxanaa wuxuu tusaale uga dhigayaa banii'aadamka dhacay ee ku jira "maalmaha ugu dambeeya" ee xukunka baadhista, kuwaas oo maqla cod ka dambeeya oo soo jeesta si ay u helaan farriinta dib ugu hoggaamisa wixii hore. Kuwa aqbala oo ka dhiga farriintaas, inayan qayb ka ahayn noloshooda oo keliya, balse ay noqoto noloshooda oo dhan, halkaas iyo markaasba waa la xaq ka dhigaa. In la xaq ka dhigo waa in quduus laga dhigo. Markii kuwa akhriya oo maqla farriinta laga soo diray Aabbaha ay aqbalaan farriinta oo quduus laga dhigo, taas waxay ku timaaddaa awoodda abuurista ee ku dhex jirta farriinta. Awooddaas abuurista ayaa fulisa hawsha dadka xaq ka dhigista, marka dadku rumaystaan sidii Ibraahim rumaystay. Farriintu waxay ku amartaa inay soo jeestaan oo dhegaystaan codka ka dambeeya, kaas oo u hoggaaminaya

waddooyinkii hore, kuwaas oo ah runnada aasaaska ah. Farriintu waxay ku hoggaamisaa runta oo dhan, oo markay ku socdaan waddooyinkii hore, waxay ku socdaan jidka kuwa xaq laga dhigay.

Laakiinse jidka kuwa xaq ahu waa sida iftiin dhalaalaya, oo sii ifaya in ka badan oo ka badan ilaa maalinta kaamilka ah. Jidka kuwa sharka lehuna waa sida gudcur; ma yaqaaniin waxa ay ku turunturoodaan. Wiilkaygiyow, erayadayda dhegayso; hadalladaydana dhegta u dhig. Yaanay indhahaaga ka tegin; ku hay dhexda qalbigaaga. Waayo, iyagu waa nolol kuwa hela, oo jidhkooda oo dhammanna waa u caafimaad. Qalbigaaga ku dhawr dadaal oo dhan; waayo, waxaa ka soo baxa ilaha nolosha. Af qalloocan iska fogee, bushimo qalloocanna kaa fogow. Indhahaaguna si qumman ha u eegaan, baalasha indhahaaguna si toos ah hortaada ha u fiiriyaan. Ka firso jidka cagahaaga, jidadkaagana oo dhammu ha adkaadeen. Midig ha u leexan, bidixna ha u leexan; cagtaadana sharka ka fogee. Maahmaahyadii 4:18–27.

Kuwa xaq lagaga dhigay farriinta la gudbiyey waxay ku socdaan jidka ka dhigan iftiin sii kordhaya marba marka ka dambaysa, laakiin isla iftiinkaasi wuxuu jidka kuwa sharka leh ka dhigaa mid u sii madoobaada si u dhiganta. Iftiinku wuxuu ka soocaa gudcurka. Awooddii wax-abuurka ee amartay in bilowgii iftiin jiro waxay dhammaadka bani-aadmiga ku soo saartaa isla saamayntii uu iftiinku bilowgii lahaa. Qolada diidda inay maqlaan codka gadaal ka yeedhaya, oo sidaas darteed doorta inay ku socdaan jidka mugdiga la geliyey, waxay ku “turunturoodaan” Eraygiisa, waayo waxay ku turunturoodaan dhagaxa aasaaska, dhagixii hore oo la tijaabiyey. Codku waa Alfa iyo Oomega, oo marka kuwa xaq laga dhigay ay maqlaan erayadaas oo ay qalbiyadooda u janjeeriyaan erayadaas, waxay erayadaas ku hayaan bartamaha qalbiyadooda, waayo Alfa iyo Oomega wuxuu qalbiyadooda u celiyaa awowayaashii, (waagii hore) oo qalbiyada awowayaashuna waxay tilmaamaan dhammaadka.

Jidka kuwa xaq ahu waa qummanaan; adiga, kan ugu qummanow, waxaad miisaantaa jidka kuwa xaq ah. Haa, jidka xukummadaada, Rabbiiyow, ayaannu kugu sugaynay; damaca naftayadu wuxuu ku wajahan yahay magacaaga iyo xusuustaada. Naftayda ayaan habeenkii kugu doondoona; haa, ruuxayga igu dhex jira ayaan aroor hore kugu doondooni doonaa; waayo, markii xukummadaadu dhulka ku jiraan, dadka dunida degganuna waxay baran doonaan xaqnimo. Ishacyaah 26:7–9.

Ilaah wuxuu miisaamaa, ama wuu xukumaa, kuwa ku socda jidka kuwa xaq ah, wuxuuna sidaas sameeyaa “maalmaha ugu dambeeya” marka xukumadiisu ay dalka ka jiraan. Kuwa xaq ahu waa kuwa Rabbiga sugay iyagoo buuxinaya wakhtigii dib-u-dhaca ee masaalkii tobanka gabdhood. Damaca kuwa ku socda jidka aqoonta sii kordhaysa waa faham sii weynaanaya oo sii weynaanaya oo ku saabsan magaca Ilaah, oo ah dabeecaddiisa. Kuwa Rabbigooda sugay waa kuwa ku dhawaaqa farriinta digniinta ugu dambaysa, waayo iyagu waa kuwa ku dhawaaqa Qayladii Habeenbadhka, taas oo dabcan ah farriinta koowaad ee gudaha ah ee Muujintii siddeed iyo tobnaad oo ay ku xigto farriinta labaad, ee dibadda ah.

Oo intaas dabadeed waxaan arkay malaa’ig kale oo samada ka soo degaysa, iyadoo leh amar weyn; oo dhulkuna wuxuu ka iftiimay ammaanteeda. Oo waxay ku dhawaaqday cod xoog leh iyadoo leh, Baabuloon tii weynayd way dhacday, way dhacday, oo waxay noqotay rug jinniyo, iyo meel lagu hayo ruux kasta oo wasakh leh, iyo qafis shimbir kasta oo aan nadiif ahayn oo

karaahiyo leh. Waayo, quruumaha oo dhammu waxay ka cabbeen khamriga cadhada sinooyinkeeda, oo boqorradii dhulkuna way la sinaysteen, oo baayacmushtariyadii dhulkuna waxay ku taajireen badnaanta raaxadeeda. Oo waxaan maqlay cod kale oo samada ka leh, Dadkaygow, ka soo baxa iyada, inaydaan dembiyadeeda la wadaagin, oo aydaan belaayooyinkeeda u helin. Muujintii 18:1–4.

Markii malaa'igta Muujintii siddeed iyo tobnaad ay soo degtay Sebtembar 11, 2001, kaniisadda Adventist-ka ee maalinta toddobaad diidday baaqeedii ugu dambeeyey ee ahaa inay ku soo noqoto waddooyinkii hore. Markaas ayay joojisay inay ahaato geeska Protestantism-ka runta ah ee Maraykanka. Halkaas waxaa ka billowday hab imtixaan ah oo loogu talagalay kuwii doortay inay qaataan farriinta codkaas xoogga badan oo ay cunaan, sida uu Yooxanaa u matalay markii malaa'igta Muujintii tobnaad ay soo degtay bilowgii Adventism-ka Agoosto 11, 1840. Qaranka ruuxiga ah ee qaatay khamiiskii Protestantism-ka runta ah markii farriintii malaa'igta kowaad la diiday, dabadeed wuxuu raacay raadadkii Protestantism-ka riddada ah bilowgii Adventism-ka.

Geeskii runta ahaa ee Protestant-ka ayaa markaas la siiyey kuwii aqbalay farriintii ku jirtay kitaabkii yaraa ee gacanta malaa'igta ku jiray ee Muujintii toban. Hannaanka tijaabada ee bilowgii Adventism-ka laga soo bilaabo 1840 ilaa 1844 wuxuu metelaa hannaan tijaabo ah oo ku saabsan dhammaadka Adventism-ka laga bilaabo Sebtembar 11, 2001 ilaa sharciga Axadda ee Maraykanka. Gudaha taariikhdiisii hore ee 1840 ilaa 1844, iyo hannaanka tijaabada ee bilaabmay Sebtembar 11, 2001, waxa lagu calaamadiyaa kala-guur maamul-xilliyeed ah oo ka imanaya jidhkii hore ee rumaystayaasha ee hayay huudhada Protestantism-ka, una gudbaya jidh cusub oo rumaystayaal ah oo qaata huudhada Protestantism-ka runta ah.

Waxaa ka sii muhiimsan tixgelintayada ku saabsan jidka kuwa xaq laga dhigay, in taariikhdaas gudaheeda ay ku jirto niyad-jab calaamad u ah bilowga wakhtiga dib-u-dhaca. Kuwa aaminka ahna wakhtigaas ayay Rabbigooda ku sugayaan, wakhtigaas oo ku dhammaada furidda shaabadda farriinta Qaylada Saqda Dhexe. Habkaas imtixaanka ah ee bilowgii Adventism-ka wuxuu dhammaaday markii farriintii Qaylada Saqda Dhexe ay ku soo gabagabowday Oktoobar 22, 1844. Habka imtixaanka ee dhammaadka wuxuu ku soo gebogeboobaa kuwa uu Yooxanaa matalo marka la gaaro sharciga Axadda ee Maraykanka. Farriinta Qaylada Saqda Dhexe ee dhammaadka waxay ku dhammaan doontaa sida ay ahayd bilowgii, oo bilowgii Adventism-ka farriinta Qaylada Saqda Dhexe waxaa shaabaddeeda la furay ka hor xidhitaanka habka imtixaanka. Farriinta Qaylada Saqda Dhexe ee bilowga ah ayaa hadda shaabaddeeda laga furayaa dhammaadka.

Bikradlaynta xigmadda leh ee xaq laga dhigay waxay galaan axdi ay Ilaah la yeeshaan marka bikradaha sharka leh ee nacaska ah ay galaan axdi dhimasho.

Kii uu ku yidhi, Tanu waa nasashadii aad ku nasin lahaydeen kii daallan; tanuna waa qabooyintii; hase yeeshee iyagu ma ay doonin inay maqlaan. Laakiinse eraygii Rabbigu wuxuu iyaga u ahaa amar korkii amar, amar korkii amar; sadar korkii sadar, sadar korkii sadar; halkan wax yar, halkaanna wax yar; inay tagaan, oo dib ugu dhacaan, oo la jebiyo, oo la dabto, oo la qabto. Haddaba maqla erayga Rabbiga, dadyahow quudhsadayaasha ah, oo xukuma dadkan Yerusaleem jooga. Maxaa yeelay, idinku waxaad tidhaahdeen, Geeri ayaannu axdi la dhiganay, oo She'oolna heshiis ayaannu la galnay; markii karbaashka fatahadda badani dhex

maro, nama soo gaadhi doono; waayo, been ayaannu magangalyo ka dhiganay, oo khiyaanada ayaannu isku hoos qariday. Sidaas daraaddeed Sayidka Rabbiga ahu wuxuu leeyahay, Bal eega, Siyoon ayaan aasaas uga dhigaa dhagax, dhagax la tijaabiyey, dhagax qaali ah oo geeska ah, aasaas sugan; kii rumaystaa ma degdegi doono. Ishacyaah 28:12–16.

Kuwa xaq laga dhigay waxay kaniisadda u qaadaan farriinta quduuska ah ee Qaylada Habeenbadhkii, dabadeedna waxay ku dhawaaqaan farriinta codka labaad iyagoo dadka uga yeeraya inay ka soo baxaan Baabuloon.

Sidaas darteed, hawsha ugu dambaysa ee digniinta dunida, laba baaq oo kala duwan ayaa loo jeediyaa kaniisadaha. Farriinta malaa'igta labaad waa, “Baabuloon way dhacday, way dhacday, magaaladii weynayd, maxaa yeelay quruumaha oo dhan ayay ka waraabisay khamriga cadhada sinooyinkeeda.” Oo qaylada weyn ee farriinta malaa'igta saddexaad waxaa samada laga maqlaa cod leh, “Dadkaygiiyow, ka soo baxa iyada, si aydaan dembiyadeeda uga qaybgelin, oo aydaan belaayooyinkeeda u qaadan. Waayo, dembiyadeedu samaday gaadheen, oo Ilaahna xumaatooyinkeedii wuu soo xusuustay.” Review and Herald, December 6, 1892.

Kuwa ka soo baxa Baabuloon oo ku biira kuwa ku socda jidka kuwa xaq ah, waxaa lagu aqbalaa adhiga dhexdiisa biyaha baabtiiska oo uu metelo magaca saddexleyda jannada. Kuwa la xaq ka dhigay, ha ahaadeen kuwa hadda maqlaya farriinta loo gudbiyey Yooxanaa ee Batmos, ama kuwa dabadeed laga yeedho Baabuloon, dhammaantood waxaa lagu xaq ka dhigaa helidda Ruuxa Quduuska ah. Isku-darka ilaahnimada Ruuxa Quduuska ah iyo dadnimada aadanaha waxaa la dhammaystiray, sida tusaale ahaan loo muujiyey markii Masiixu dusha saartay dabecadda aadanaha. Boqol iyo afartan iyo afarta kun waxaa lagu metelay laba iyo toban marag, laba iyo tobanka wiil ee Yacquub iyo laba iyo tobanka xerta. Kuwa sharka lehna waxaa lagu metelay qabiilka saddex iyo tobnaad iyo xerka saddex iyo tobnaad. Labada “saddex iyo tobnaad” ee labada sawirba waxaa loogu yeedhay inay wadaaddo u noqdaan Ilaah, kuwa diidana yeedhiddaas waxaa lagu metelay Ceesaw, halka walaalkiis ka yar ee Yacquub uu metelo kuwa aqbala yeedhidda. Ceesaw iyo Yacquub labaduba waxay metelaan Adventist-ka Toddobaadka ee La’odikiya xilliga dhammaadka dunida. Qayb waxay aqbashaa farriinta quduuska ah ee lagu soo gudbiyey qoraallada nebiga oo waxaa loo beddelaa Israa’iil, halka Ceesaw uu magiciisa sii haysto.

Dabcan, wax badan ayaa weli ku jira sagaalkan sadar ee Alfa iyo Oomega, waayo tani waxay ahayd oo keliya soo koobid gaaban oo ku saabsan bilowga iyo dhammaadka ku jira Erayga Ilaah.

Sagaal sadar oo taariikh ah, kuwaas oo matalaya taariikho nebiyadeed laga soo bilaabo abuurista ilaa Imaatinka Labaad. Dhammaan sagaalkan sadar ee nebiyadeed ee bilowga iyo dhammaadkuba waxay si toos ah ugu xidhan yihiin saddexda aayadood ee ugu horreeya ee Muujintii cutubka koowaad. Saddexdaas aayadood waxay caddeynayaan in Muujintii Ciise Masiix, oo la furfuro wax yar ka hor inta xilliga nimcadu xidhmin, ay tahay muujin ka mid ah awoodda abuurista ee Ilaah. Awood kale oo noocee ah baa dhisi karta markhaatifur sidan u murugsan oo isu dhexgalay, kana kooban markhaatiyo kala duwan oo ay bixiyeen markhaatiyaal laga soo bilaabo wakhtigii Muuse ilaa wakhtigii Yooxanaa Muujiyihii?

Kabahaaga iska bixiya, waayo meeshanu waa dhul quduus ah.